

*1.7.1876 i Gylling sg., †7.7.1935 i Haleb, Syrien.

Forældre: lærer Jakob Christian J. (1850-1932) og Maren Nielsen (1849-1922).

KJs fader var lærer i Gylling, en udadvendt ærgerrig mand med rige evner og mange jern i ilden. Moderen var stilfærdig til det selvudslettende, men stærk, når det virkelig gjaldt.

Et varmt menneske med megen omsorg, ikke blot for sine egne, men også for de dårligt stillede elever i skolen.

Da KJ som spæd var døden nær af lungebetændelse, skal moderen have sagt til Gud: "Herre, hvis min lille Pige skulde blive et daarligt og unyttigt Menneske, saa tag hende hellere til dig nu! Men kan hun vokse op til at tjene din Sag, saa frels hende fra Døden!"

Som 13-årig tilbragte KJ et halvt år hos faderens familie på Als for at lære tysk.

Da hun kom hjem, blev hun konfirmeret af sognepræsten i Gylling, den kendte grundtvigske teolog Otto Møller.

Under faderens vejledning læste hun videre, indtil hun i 1893 blev kostelev på Ordrup Latin- og Realskole, hvor drenge og piger blev undervist sammen.

Skolen blev drevet af den særprægede skolemand H.C. Frederiksen.

Hos ham og hustruen Fanny fandt KJ sit andet hjem.

Efter studentereksamen 1895 blev hun boende på skolen, hvor hun gav timer til eleverne. Faderen havde gerne set, at hun var blevet læge, men selv havde KJ mere lyst til at læse matematik, og hun begyndte på matematikstudiet på Kbh.s Universitet.

Men arbejdspresset og følelsen af ikke at slå til førte til et sammenbrud, og i henved to år lå hun syg under Fanny Frederiksens kærlige pleje.

Efterhånden som hun kom til kræfter, begyndte hun igen at undervise.

Nok var hun spinkel og skrøbelig, men samtidig var hun en fremragende pædagog med en sjælden evne til at tage sig af vanskelige og forkomne elever.

I 1902 kom H.C. Frederiksen med en artikel, han ville læse for sine medarbejdere.

Den var skrevet af forfatteren Åge Meyer Benedictsens og handlede om armenierne og deres lidelser under den tyrkiske forfølgelse i 1895.

Artiklen gjorde indtryk, ikke mindst på KJ. Hun følte, at der blev kaldt på hende.

Til at begynde med viste hun tanken fra sig, men den dukkede senere op med et suverænt: Du skal!

Hvad hun skulle, var at rejse ud og hjælpe armenierne.

Det kneb for hendes fader at vænne sig til den nye situation.

Moderen derimod var straks klar over, at hun handlede ret.

Det lykkedes også KJ at få Otto Møllers velsignelse til sit forehavende.

I efteråret 1903 rejste hun til den tyrkiske by Urfa øst for Eufrat for at blive lærer på et hjem for forældreløse armenske børn.

Hun blev udsendt af De danske Armeniervenner, stiftet 1902, og fik rejsen betalt af godsejer Johannes Hage, der var medlem af bestyrelsen.

Børnehjemmet i Urfa var oprettet af en tysk præst J. Lepsius og hans Deutsche Orientmission, som trods navnet var et rent humanitært hjælpearbejde blandt de i forvejen kristne armeniere.

Til at begynde med skulle KJ lære børnenes sprog.

Det skred godt for hende, så det varede ikke længe, før hun kunne begynde på undervisningen.

I KJ fik børnehjemmet ikke bare en lærer, men en ny leder med en jernvilje og utrolig energi. Hun gik i gang med en effektiv sprogundervisning, fik oprettet værksteder for håndværk og påbegyndt en udstykning af jordbrugslodder.

Da Første Verdenskrig brød ud i 1914, gik Tyrkiet med på Centralmagterne Tyskland og Østrig-Ungarns side.

Kort efter traf den tyrkiske regering beslutning om i ly af krigen at løse det armenske spørgsmål én gang for alle, nemlig ved at udrydde samtlige armeniere.

Det lykkedes ikke, men det var tæt på.

Forfølgelsen kostede over en mio. mennesker livet.

Mændene blev dræbt, kvinder og børn samlet i store flokke og drevet ud i ørkenen.

De skulle gå og gå, indtil der ikke var flere tilbage.

I 1915 ankom det første deportationstog til Urfa, omgivet af bevæbnede gendarmere.

De skulle kun raste et øjeblik, men KJ fik sat igennem, at de blev der i flere timer.

Hun skaffede brød, fik en skomager til at reparere fodtøj og gik selv omkring og tog sig af gamle og syge.

Snart kom det næste deportationstog og således videre.

I tusindvis passerede de Urfa, nogle så udmattede, at de måtte kravle på alle fire.

Nu om nogensinde måtte KJ beherske sig.

Hver gang medfølelsen vældede op i hende, måtte hun undertrykke den for at bruge sine kræfter på at hjælpe, om så blot for et øjeblik.

Flere steder satte armenierne sig til modværge.

Ude ved Middelhavet forskansede nogle sig på bjerget Musa Dagh og holdt stand, indtil de blev reddet af et fransk krigsskib.

Disse begivenheder er skildret i den østrigske forfatter F. Werfels roman *De 40 Dage paa Musa Dagh*.

Her omtales også deportationerne, og KJ nævnes som den, der "skjulte Flygtningene i sin Bolig og med udbredte Arme beskyttede dem mod Gendarmerne".

Inde i landet, i Urfa, kunne der selvsagt ikke komme et skib til undsætning, så her var armeniernes modstand på forhånd dømt til at mislykkes.

Efter sytten dage måtte de overgive sig, hvorefter mændene blev henrettet og kvinderne deporteret.

En del havde held til at skjule sig, men blev røbet af forrædere.

En dag mødte KJ en af disse forrædere. I nogle sekunder stod hun som forstenet.

Så gik hun hen og spyttede ham i ansigtet og sagde: "Gid din Mor havde født en Hund og ikke dig!"

En overgang havde hun flygtninge boende i et skur et stykke fra huset.

Her sad de dagen igennem ganske stille, indtil hun om aftenen satte et tændt lys i vinduet som tegn på, at der var fri bane.

Så kom de på besøg, kunne røre sig og igen tale med hinanden.

For at aflede deres tanker fra alt det grufulde begyndte hun at give dem undervisning i tysk. Senere havde hun nogle skjult i kælderen med et tæppe over nedgangen.

I nogle måneder lå hun syg af plettyfus.

De danske Armeniervenner ville have hende på rekreation, men hun nægtede.

Hun ville blive hos sine flygtninge.

Først da de havde fået mulighed for at bringe sig i sikkerhed, kunne hun tænke på selv at rejse.

Da KJ kom til Danmark efter krigen i 1918, var hun udtæret og nervedbrudt, mærket, så det aldrig helt fortog sig.

Ikke desto mindre var hun rede til at tage af sted igen.

I 1921 kom hun til Haleb, det tidligere Aleppo, i det franske mandatområde Syrien, hvor flere tusinde armenske flygtninge havde taget ophold.

KJ organiserede hjælpearbejdet og fik oprettet klinikker, suppekøkkener, skoler, værksteder og systuer.

Hun inspirerede kvinderne til at genoplive det armenske håndarbejde, og takket være bekendtskabet med en beduinhøvding erhvervede hun jord, så hun kunne grundlægge en armensk landbrugskoloni.

Når hun en sjælden gang var i Danmark, rejste hun rundt i landet og fortalte om armenierne.

De, der hørte hende, mindes det indtryk, hun gjorde på dem, og den myndighed, hun talte med.

Folkeforbundets kommission for flygtningehjælp oprettede 1920 en afdeling, hvis opgave det var at hjælpe kristne kvinder, som ufrivilligt befandt sig i muslimske huse.

I den afdeling havde KJ status som sekretær fra 1921 til 1927.

I sin egenskab af sekretær og bosiddende i Haleb fik hun lejlighed til ved hjælp af sine medarbejdere at befri ca. 2.000 armenske kvinder fra en nedværdigende tilværelse i haremer.

Flere af dem blev senere plejemødre for forældreløse børn i de såkaldte enkehuse.

Som tilknyttet Folkeforbundet måtte KJ af og til rejse til Genève, bl.a. for at forhandle om penge.

Engang var der forslag om at stryge en bevilling.

"Det nytter så lidt," blev der sagt.

Da holdt hun den korteste tale, der vist er holdt i Folkeforbundet.

"Ja," sagde hun, "det er kun et lille Lys, men Natten er saa mørk." Og pengene blev bevilget.

I 1927 modtog KJ Fortjenstmedaljen i guld.

På en måde var hun naturligvis klar over, at hun havde udrettet meget.

Men ret forstået var det jo altså sammen noget, hun var blevet brugt til.

På en gang stolt og ydmygt kunne hun sige:

"Jeg har ikke gjort stort andet end at lade Tingene ske!"

Kort efter at hun var fyldt 59, døde hun af malaria på et hospital i Haleb og blev nogle dage senere begravet i samme by.